

A varázsgemmák megjelenésével egy eleddig rejtőzködő hagyomány elemei, a kharaktérek, a varázsigék, a tárgytipusra jellemző ikonográfiai szkhémák átkerülnek a köznapi élet látható, publikus dimenziójába, valahogy úgy, ahogy manapság egy kereszt, egy Dávid-csillag vagy egy nyitott tenyér alakú függő hirdeti viselőjének identitását.

Fontos tudni, hogy a varázsgemmák készítése mögött semmiféle támogatás nem volt; gyártották, mert el tudták adni őket, és az, hogy ennyi fennmaradt belőlük, önmagában jelzi, hogy az üzlet láthatóan jól működött.

TÖRÖK LÁSZLÓ: Egyetérthetünk-e abban, hogy ahhoz, hogy egy varázsgemma kifejtse a hatását, mindenképpen szükség volt valakire, aki működésbe helyezi, közkeletű kifejezéssel „aktiválja”, és ez a valaki nem a mester, aki a gemmák szövegeit és ábrázolásait kivészte. Ezen a ponton felrémленek előttem a templomi terrakotta votív szobrocskák, amelyeket az egyiptomi ember a templomokban vásárolt meg, mivel ott „aktiválták” azokat. Mégsem találtunk eleddig valós régészeti kontextusokat arra nézve, hogy a templomkörzeten belül itt és itt helyezkedtek el a szobrocskákat gyártó műhelyek.

TÖRÖK LÁSZLÓ: Egyetérthetünk-e abban, hogy ahhoz, hogy egy varázsgemma kifejtse a hatását, mindenképpen szükség volt valakire, aki működésbe helyezi, közkeletű kifejezéssel „aktiválja”, és ez a valaki nem a mester, aki a gemmák szövegeit és ábrázolásait kivészte. Ezen a ponton felrémленek előttem a templomi terrakotta votív szobrocskák, amelyeket az egyiptomi ember a templomokban vásárolt meg, mivel ott „aktiválták” azokat. Mégsem találtunk eleddig valós régészeti kontextusokat arra nézve, hogy a templomkörzeten belül itt és itt helyezkedtek el a szobrocskákat gyártó műhelyek. Ugyanígy a vésett kövek esetében is hiányzik a konkrét régészeti kontextus, amelynek segítségével azonosíthatnánk a temenoszon belüli gemmakészítő-műhelyeket. Persze a gemmakészítő bárhol működhetett, és munkája végeztével behozhatta a gemmát a templomba, ahol a szakértő pap „aktiválta” azt. A nagy kérdés az, hogy ezt követően a mester vajon visszavitte-e a gemmát a saját kis boltjába, és tőle vásárolta meg, aki a gemma jótékony hatásától várta bajainak enyhülését, vagy a templomban kellett beszereznie azt.

NAGY ÁRPÁD MIKLÓS: Tudunk néhány olyan esetről, ahol a varázsló, aki megtervezi a gemmát és a vésnök ugyanaz a személy. Más esetekben világos, hogy a két szerepkör elkülönül egymástól, és a vésnök azt tüntette fel a gemmán, amit megérteni vélt a tervező varázsló utasításaiból. Amennyiben ez rosszul sikerült, olyankor keletkeznek az olyan példányok, mint a budapesti „vak” gemma.

NÉMETH GYÖRGY: Számtalan olyan ólomlemez, átoktáblát is ismerünk, ahol egyértelmű, hogy készítője egy „receptkönyvből” dolgozott, és ahelyett, hogy a megfelelő helyen feltüntetné az illető nevét, azt írja: „valaki”, lemásolva a receptkönyv vonatkozó technikai kifejezését.

TÖRÖK LÁSZLÓ: A varázsgemmák ábrázolásai között szerepel egy bizonyos kakasfejű-kígyólábú, mellvértet viselő, ostort és pajzsot hordozó istenalak, amelyről az idők folyamán különféleképpen vélekedtek a tudomány képviselői. Árpád, te magad is sokat foglalkoztál vele, sőt egy remek tanulmányodban egy új értelmezési javaslattal hozakodtál elő. Így végezetül, összefoglalnád-e röviden a cikkben foglalt megállapításaidat, és lenne-e esetleg olyan gondolatod, amit most szívesen hozzáfűznél az ott elmondottakhoz?

NAGY ÁRPÁD MIKLÓS: A kakasfejű-kígyólábú istenszkhémával kapcsolatban az a feltevésem, hogy szerkesztőelvét nem a klasszikus görög-római ikonográfiai hagyományok, hanem a közel-keleti kultúrákra jellemző paronomasia magyarázza, azaz a kép jelentésszerkezetét a képelemek héber neve közötti kapcsolat határozza meg. Amennyiben a héber GBR-gyökből képzett szavakat lefordítjuk (gvurah, gibbor, gavar), azokból összeáll a kompozíció, és együttesen az Úr, Izrael Istenének egyik nevét (ha-Gvurah, „Mindenható”) jelentik. A cikk megírásakor számomra a reveláció erejével hatott a zsidó kultúra sokszínűsége, amivel szemben aztán majd a rabbinikus hagyomány győzedelmeskedik. Fogalmunk sincs, hogy aki a kígyólábú vagy más kultúrkör gyermeke, de annyi bizonyos, hogy mindegyik kultúrában otthon volt. Lassanként körvonalazódik az antik világnak egy olyan szeglete, amely egyformán nyitott a zsidóság, Egyiptom vagy éppen a görögök felé. Éppen ezért szeretem például az olyan gemmákat, amelyek egyik felén a kígyólábú istenalak, a másikon pedig a klasszikus egyiptomi szkhéma szerint ábrázolt Hórusz kapott helyet. Van olyan darab is, amelynek az egyik oldalán a kígyólábú, a másikon Héliosz alakja látható, s ez az egész jelenség mintegy azt sugallja, hogy ezek az ikonográfiai motívumok békében, jól megférnek egymás mellett. ✚

EDDIG MEGMENTETT ÖRÖKSÉGÜNK – RÉGÉSZETI LELETEK KIÁLLÍTÁSA

SZERZŐ: LASSÁNYI GÁBOR RÉGÉSZ, A MAGYAR RÉGÉSZ SZÖVETSÉG ELNÖKE, MÉRAI DÓRA RÉGÉSZ, MŰVESZETTÖRTÉNESZ, A KIÁLLÍTÁS KURÁTORAI
FOTO: BICSKEI JÓZSEF/MMN-NŐK

A történet 2012 februárjában indult, amikor a Magyar Régész Szövetség nevében tárgyalóasztalhoz ültünk L. Simon Lászlóval, a parlament kulturális és sajtóbizottságának akkori elnökével, hogy áttekintsük a hazai régészeti örökségvédelem súlyos helyzetét. 2011 novemberében ugyanis a parlament olyan módon változtatta meg az örökségvédelmi törvényt, ami lehetetlenül szigorú költség- és időhatárok közé szorította a nagy állami beruházásokhoz kapcsolódó megelőző régészeti feltárásokat. A beruházásonként alkalmazott hatvan munkanapos és 200 millió forintos plafon megoldhatatlan helyzeteket teremtett a sokszor hatalmas lelőhelyeket is érintő fejlesztéseknél, mint például a 20-30 kilométer hosszú autópályaszakaszok építése vagy a jelentős földmunkákkal járó árvízvédelmi projektek. Különösen úgy, hogy a törvényt visszamenőlegesen, a már futó beruházások esetében is alkalmazni kívánják.

A törvénymódosításra reagálni szerettünk volna a szakma részéről. A fent említett februári megbeszélésen merült fel annak az ötlete, hogy egy közvetlenül az Országház épületében rendezett kiállítással tárjuk a döntéshozók elé, milyen tárgyi és információanyag sorsa felett határoznak, amikor az örökségvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat tárgyalják. Bár az alapötlet és a terv néhány óra alatt megszületett, maga a megvalósítás – már csak a helyszín bonyolult logisztikája és a kiállítás anyagi hátterének megteremtése miatt is – sokáig függőben volt. Március vége volt már, mire biztosra vehettük, hogy az Országgyűlés elnöke rendelkezésünkre bocsátja a Parlament egyik termét, a Nemzeti Kulturális Alap pedig biztosítja a kiállítás kivitelezéséhez szükséges összeget.

A szervezést a Magyar Régész Szövetség a Megyei Múzeumok Igazgatóságainak Szövetsége közreműködésével vállalta, önkéntesekből álló stábbal. Ebből a tényből számos nehézség fakadt. A csak formális székhellyel és korlátozott anyagi lehetőséggel bíró szervezetek hivatalosan nem szerepelhettek mint a kiállított tárgyak kölcsönzői, az Országgyűlés Hivatala pedig nem bizonyult partnernek a több mint százmillió forint eszmei értékű műtárgyállomány befogadása kapcsán. Ezt a problémát végül Bodó Sándornak, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatójának közreműködésével sikerült megoldani, aki a megyei múzeumigazgatókkal való egyeztetés után nemcsak a múzeum gyűjteményébe tartozó tárgyakkal, hanem a Magyar Régész Szövetség mellett kölcsönző partnerként is támogatta a tárlatot.

A kiállítás egységei három fő gondolatkör köré rendeződtek. A Sokszínű örökség Magyarország régészeti örökségének gazdagságát mutatta be az elmúlt másfél évtized beruházásokat megelőző feltárásain előkerült tárgyak és tárgye gyűttesek segítségével. Minden egység rávilágított egyúttal egy-egy olyan elemre, sajátosságra is, amelyen keresztül a hazai régészeti kutatás a fent említett szempontok szerint pótolhatatlan és mással ki nem váltható eredményeket nyújt.

A Kárpát-medencei neolitikum, rézkor és bronzkor kutatásának bemutatott eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy az örökség kezelése nem tekinthető kizárólag „belügynek”; ha a hazai örökségvédelem nem megfelelő felelősséggel jár el, olyan tudásanyag vész el, amely az európai társadalmak számára közös jelentőséggel bír. A Magyarország által is ratifikált európai egyezmények is bizonyítják, hogy ma már nem fogadható el egyetlen ország részéről sem olyan attitúd, amely figyelmen kívül hagyja ezt. Ugyanerre jó példa a római világ határa, a limes vagy a népvándorlás korának kutatása is. A római dunai határvédelmi rendszer közös európai örökség, amelynek emblematikus darabja a paksi határerődben előkerült és itt kiállított bronz császárszoborláb. A rádpusztai hun üst a kiállítás – és a közelmúlt hazai régészeti kutatásának is – egyik leglátványosabb lelete. Az egyedülállóan ép tárgy, amely a kevés egyértelműen a hun néphez köthető tárgytipus egyikének rendkívül ritka példája, és amely szintén nem került volna elő a ma érvényben lévő örökségvédelmi törvény

A szervezést a Magyar Régész Szövetség a Megyei Múzeumok Igazgatóságainak Szövetsége közreműködésével vállalta, önkéntesekből álló stábbal. Ebből a tényből számos nehézség fakadt. A csak formális székhellyel és korlátozott anyagi lehetőséggel bíró szervezetek hivatalosan nem szerepelhettek mint a kiállított tárgyak kölcsönzői, az Országgyűlés Hivatala pedig nem bizonyult partnernek a több mint százmillió forint eszmei értékű műtárgyállomány befogadása kapcsán. Ezt a problémát végül Bodó Sándornak, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatójának közreműködésével sikerült megoldani, aki a megyei múzeumigazgatókkal való egyeztetés után nemcsak a múzeum gyűjteményébe tartozó tárgyakkal, hanem a Magyar Régész Szövetség mellett kölcsönző partnerként is támogatta a tárlatot. A kiállítás legfontosabb célja az volt, hogy bemutassa, az elmúlt másfél évtizedben a nagyberuházásokhoz kötődő feltárások milyen mértékben gazdagították a magyarországi régészeti örökségről alkotott képünket. Világossá kívántuk tenni, hogy ennek a lelet- és információanyagnak a túlnyomó része az új törvényi keretek között elveszett volna. Ebből a megfontolásból az ország régészeti gyűjtőkörű intézményeinek a beruházásokhoz kötődő kutatások során előkerült leglátványosabb tárgyait válogattuk össze. A tárgyakhoz méltó keretet biztosított az Országház Vörös Szalonja, a déli, képviselői társalgó, valamint az enteriőrhez korban és stílusban illeszkedő tárlók, az Iparművészeti Múzeum vitrinjei. Szimbolikus jelentőségén túl megjelenésében is kivételes helyszín ez régészeti leletek bemutatására: a kőből, agyagból készült őskori tárgyak rusztikus felülete szokatlan kontrasztot alkotott az aranyozott, színesre festett belső térrel, amely gazdag foglalatként emelte ki egyediségükből és korukból fakadó értéküket. A népvándorlás és honfoglalás kori arany ékszerek pedig mintegy kincstárként jelenítették meg a választ a – politikum részéről is elhangzott – közhelyszerű kérdésre: „Lehet itt még a földben egyáltalán találni valamit?” A szép tárgyak felvonultatásán túl cél volt az is, hogy az egyes kiállítási egységeken keresztül rávilágítsunk, hazánk múltjának mely vonatkozásaira

A kiállítás egységei három fő gondolatkör köré rendeződtek. A Sokszínű örökség Magyarország régészeti örökségének gazdagságát mutatta be az elmúlt másfél évtized beruházásokat megelőző feltárásain előkerült tárgyak és tárgye gyűttesek segítségével. Minden egység rávilágított egyúttal egy-egy olyan elemre, sajátosságra is, amelyen keresztül a hazai régészeti kutatás a fent említett szempontok szerint pótolhatatlan és mással ki nem váltható eredményeket nyújt.

A Kárpát-medencei neolitikum, rézkor és bronzkor kutatásának bemutatott eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy az örökség kezelése nem tekinthető kizárólag „belügynek”; ha a hazai örökségvédelem nem megfelelő felelősséggel jár el, olyan tudásanyag vész el, amely az európai társadalmak számára közös jelentőséggel bír. A Magyarország által is ratifikált európai egyezmények is bizonyítják, hogy ma már nem fogadható el egyetlen ország részéről sem olyan attitúd, amely figyelmen kívül hagyja ezt. Ugyanerre jó példa a római világ határa, a limes vagy a népvándorlás korának kutatása is. A római dunai határvédelmi rendszer közös európai örökség, amelynek emblematikus darabja a paksi határerődben előkerült és itt kiállított bronz császárszoborláb. A rádpusztai hun üst a kiállítás – és a közelmúlt hazai régészeti kutatásának is – egyik leglátványosabb lelete. Az egyedülállóan ép tárgy, amely a kevés egyértelműen a hun néphez köthető tárgytipus egyikének rendkívül ritka példája, és amely szintén nem került volna elő a ma érvényben lévő örökségvédelmi törvény

nyerhetünk kizárólag a régészet által rálátást vagy új megvilágítást. A feltárás nélkül elpusztított lelőhelyek, leletek, összefüggések mindettől a tudásanyagtól és az azzal kapcsolatos lehetőségektől is megfosztják a jelen és jövő nemzedékeit; a kiállítás ennek felelősségére volt hivatott felhívni a döntéshozók figyelmét. Egyes régészeti lelőhelyek sorsa nem intézhető azzal el, hogy száz hasonló korú lelőhelyet ismerünk már, hiszen a régészeti forrásanyag sajátja, hogy minden szelete egyedi és megismételhetetlen, értéke egyrészt a feltárás során derül csak ki, másrészt újabb és újabb összefüggésekbe helyezve később is átértelmeződik, új megvilágítást nyer. A kiállítás egységei három fő gondolatkör köré rendeződtek. A *Sokszínű örökség* Magyarország régészeti örökségének gazdagságát mutatta be az elmúlt másfél évtized beruházásokat megelőző feltárásain előkerült tárgyak és tárgye gyűttesek segítségével. Minden egység rávilágított egyúttal egy-egy olyan elemre, sajátosságra is, amelyen keresztül a hazai régészeti kutatás a fent említett szempontok szerint pótolhatatlan és mással ki nem váltható eredményeket nyújt. A Kárpát-medencei neolitikum, rézkor és bronzkor kutatásának bemutatott eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy az örökség kezelése nem tekinthető kizárólag „belügynek”; ha a hazai örökségvédelem nem megfelelő felelősséggel jár el, olyan tudásanyag vész el, amely az európai társadalmak számára közös jelentőséggel bír. A Magyarország által is ratifikált európai egyezmények is bizonyítják, hogy ma már nem fogadható el egyetlen ország részéről sem olyan attitúd, amely figyelmen kívül hagyja ezt. Ugyanerre jó példa a római világ határa, a limes vagy a népvándorlás korának kutatása is. A római dunai határvédelmi rendszer közös európai örökség, amelynek emblematikus darabja a paksi határerődben előkerült és itt kiállított bronz császárszoborláb. A rádpusztai hun üst a kiállítás – és a közelmúlt hazai régészeti kutatásának is – egyik leglátványosabb lelete. Az egyedülállóan ép tárgy, amely a kevés egyértelműen a hun néphez köthető tárgytipus egyikének rendkívül ritka példája, és amely szintén nem került volna elő a ma érvényben lévő örökségvédelmi törvény

A kiállítás egységei három fő gondolatkör köré rendeződtek. A Sokszínű örökség Magyarország régészeti örökségének gazdagságát mutatta be az elmúlt másfél évtized beruházásokat megelőző feltárásain előkerült tárgyak és tárgye gyűttesek segítségével. Minden egység rávilágított egyúttal egy-egy olyan elemre, sajátosságra is, amelyen keresztül a hazai régészeti kutatás a fent említett szempontok szerint pótolhatatlan és mással ki nem váltható eredményeket nyújt.

A Kárpát-medencei neolitikum, rézkor és bronzkor kutatásának bemutatott eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy az örökség kezelése nem tekinthető kizárólag „belügynek”; ha a hazai örökségvédelem nem megfelelő felelősséggel jár el, olyan tudásanyag vész el, amely az európai társadalmak számára közös jelentőséggel bír. A Magyarország által is ratifikált európai egyezmények is bizonyítják, hogy ma már nem fogadható el egyetlen ország részéről sem olyan attitúd, amely figyelmen kívül hagyja ezt. Ugyanerre jó példa a római világ határa, a limes vagy a népvándorlás korának kutatása is. A római dunai határvédelmi rendszer közös európai örökség, amelynek emblematikus darabja a paksi határerődben előkerült és itt kiállított bronz császárszoborláb. A rádpusztai hun üst a kiállítás – és a közelmúlt hazai régészeti kutatásának is – egyik leglátványosabb lelete. Az egyedülállóan ép tárgy, amely a kevés egyértelműen a hun néphez köthető tárgytipus egyikének rendkívül ritka példája, és amely szintén nem került volna elő a ma érvényben lévő örökségvédelmi törvény

A kiállítás egységei három fő gondolatkör köré rendeződtek. A Sokszínű örökség Magyarország régészeti örökségének gazdagságát mutatta be az elmúlt másfél évtized beruházásokat megelőző feltárásain előkerült tárgyak és tárgye gyűttesek segítségével. Minden egység rávilágított egyúttal egy-egy olyan elemre, sajátosságra is, amelyen keresztül a hazai régészeti kutatás a fent említett szempontok szerint pótolhatatlan és mással ki nem váltható eredményeket nyújt.

A Kárpát-medencei neolitikum, rézkor és bronzkor kutatásának bemutatott eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy az örökség kezelése nem tekinthető kizárólag „belügynek”; ha a hazai örökségvédelem nem megfelelő felelősséggel jár el, olyan tudásanyag vész el, amely az európai társadalmak számára közös jelentőséggel bír. A Magyarország által is ratifikált európai egyezmények is bizonyítják, hogy ma már nem fogadható el egyetlen ország részéről sem olyan attitúd, amely figyelmen kívül hagyja ezt. Ugyanerre jó példa a római világ határa, a limes vagy a népvándorlás korának kutatása is. A római dunai határvédelmi rendszer közös európai örökség, amelynek emblematikus darabja a paksi határerődben előkerült és itt kiállított bronz császárszoborláb. A rádpusztai hun üst a kiállítás – és a közelmúlt hazai régészeti kutatásának is – egyik leglátványosabb lelete. Az egyedülállóan ép tárgy, amely a kevés egyértelműen a hun néphez köthető tárgytipus egyikének rendkívül ritka példája, és amely szintén nem került volna elő a ma érvényben lévő örökségvédelmi törvény

hatálya alatt. Az áldozati üstöket a településeken, temetőkön kívül rejtették el; egy erősen korlátozott lehetőségekkel gazdálkodó, így a lelőhelyeknek csak a „sűrűjében” merítő régészeti kutatás egészen bizonyosan nem érné el ezeket a helyeket. A honfoglalást és az államalapítást követő korszakokból származó leletek, lelőhelyek már a magyar történelem régészeti forrásai, amelynek tágabb értelmében része a Kárpát-medencében élő egyéb etnikumok története is. A kiállítás egyik egysége a tatárjárás éveire keltezett lelőhelyeket mutatta be. A régészeti kutatásnak a pusztítás konkrét nyomait érintő jelentősebb eredményei szinte kivétel nélkül a nagyberuházásokat megelőző feltárások során születtek. Bemutattunk egy olyan, Szankon feltárt házat, ahova a falu asszonyai és gyermekei menekültek, mialatt a férfiak valószínűleg a települést védelmezték. A bennpusztultak maradványai mellett előkerültek az ott élők vagyontárgyai is, köztük egy ötvös nyersanyag- és termékcszlete, ami új kérdéseket vet fel a tatárjárás előtt az alföldi falusias települések lakóinak anyagi és életkörülményeivel kapcsolatban. A tatárjárás időszakának kutatása tehát kitűnő példa annak illusztrálására, hogy az írott források által lefedett korszakokkal kapcsolatban is gyökeresen más kerül a történelemkönyvekbe, ha megszűnnek a régészet működési lehetőségei. Hasonlóan speciális forrást kínál a régészet arra nézve, hogy hogyan zajlott az egyes etnikumok, népcsoportok együttélése, asszimilációja a középkor során. A Perkáta mellett feltárt és a kiállításon bemutatott templom, temető és településrészlet jól tükrözi ezeket a bonyolult folyamatokat mind az államalapítást követő időszak, mind a kunok letelepedése és beolvadása tekintetében. Mindkét időszak temetkezései kapcsán tanulmányozható a kereszténység felvételének összetett jelensége, amely sajátos, rétegzett módon befolyásolta a halálról, túlvilágról alkotott elképzeléseket, keveredve a korábbi pogány elemekkel. Bár a perkátai feltárás így felbecsülhetetlen és napjainkban széles körben érdeklődésre számot tartó tudományos eredményekkel szolgált, a bemutatott anyag a feltárás egy más vonatkozására is hivatott volt felhívni a politikai döntéshozók figyelmét. ✚

EGY A KIÁLLÍTÁS MEGMENTETT TÁRGYAI KÖZÜL: MADÁR ALAKÚ ÁRPÁD-KORI TŰFEJ, AMELY A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM - NEMZETI ÖRÖKSÉGVÉDELMI KÖZPONT PERGÁNYI FELTÁRÁSÁN KERÜLT ELŐ

➔ A régészeti módszerek segítségével ugyanis tudott volt, hogy a tervezett útszakasz áthalad a templomon és a több mint ötezer síros temetőn, így ez elkerülhető lett volna a beruházás során.

A Budapesti Történeti Múzeum kutatásaiból készített összeállítás a beruházásokhoz kötődő régészeti munka egy másik szeletét villantotta fel. Városi környezetben gyakran csak néhány négyzetméternyi területet érint egy-egy ilyen jellegű feltárás, ami azonban sok évszázad régészeti rétegsorait érinti, és végső soron ezekből az apró mozaiklemekből áll össze az egykori várostopográfiairól és településfejlődéséről alkotott kép.

A kiállítás második nagy egysége a civil társadalomnak a régészeti örökség iránt érzett felelősségére hozott példákat. Külön tárlót kaptak azok a tárgyak, köztük több nagy értékű kincslelet, amelyeket civil személyek találtak meg és jelentettek be, felhívva a figyelmet arra, hogy a régészeti örökségvédelem csak a társadalom széles csoportjaival együttműködve lehet sikeres. Ilyen sikertörténet például a lelkes amatőr kutatók által megtalált honfoglalás kori temető Bugyi mellett, amelynek már szervezett feltárása során egy tökéletesen ép tarsolylemez is előkerült. A pozitív példák mellett már csak képeken tudtuk bemutatni azokat a tárgyakat, amelyek kincsvadászok közreműködésével áramlanak a műkincspiacra.

A harmadik egységben szintén képekkel, légi fotókkal és filmen igyekeztünk láthatóvá tenni a „föld alatti Magyarország” gazdagságát, valamint azokat a modern módszereket amelyek segítségével ezeket fel lehet térképezni.

A kiállításon szereplő tárgyakat tizenhét megyei múzeum, a Budapesti Történeti Múzeum, három vidéki városi múzeum, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Régészettudományi Intézete, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Régészeti Intézete, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központja kölcsönözte, de rajtuk kívül további intézmények is hozzájárultak a tartalomhoz kutatási eredményeikkel. A tervezett széles körű szakmai összefogás tehát megvalósult, a tárlatot létrehozó közreműködők lefedték a hazai régészeti örökséggel foglalkozó intézményrendszer jelentős részét.

A kiállításához 15 oldalas, gazdagon illusztrált kiadvány is készült, amely az egyes egységekre épült. Ennek elkészült digitális, lapozható, az interneten elérhető változata is (http://book-let.com/books/megmentett_orokseg/). Emellett elkészült egy virtuális túra is, amely szintén elérhető az interneten (<http://megmentettorokseg.hu/>).

Bár a kiállítás rövid távon, szakmapolitikai értelemben nem ért el sikert, hiszen az Országgyűlés áprilisban tovább korlátozta a régészeti feltárások lehetőségeit, hosszabb távú eredményeivel kapcsolatban optimisták vagyunk. Éppen ezért a tárlat 2012 nyarán országjáró körútra indult. A Budapesti Történeti Múzeum után, 2013 nyaráig előreláthatóan eljut Szombathelyre, Szegedre, Nyíregyházára, Kecskemétre, Szekszárdra, Pécsre, Debrecenbe, valamint Budapesten a Magyar Nemzeti Múzeumban is megtekinthető lesz, de számos további helyszínről is tárgyalás folyik. 📍

MAGYAR PROJEKTEK A RÉGÉSZETI INFORMATIKA ÉVES RENDEZVÉNYÉN

SZERZŐ: TOLNAI KATALIN, PATAY-HORVÁTH ANDRÁS, PETRIK MÁTÉ, STIBRÁNYI MÁTÉ
ILLUSZTRÁCIÓ: GEDEI GÁBOR

A Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology (CAA) elnevezést viselő nemzetközi társaság évente rendez egy-egy konferenciát [1], és az ezeken elhangzó előadások általában már a következő évben írott formában is hozzáférhetőkké válnak az érdeklődők számára. [2] A sorozat 1973-ban indult útjára, kezdetben a University of Birmingham szervezésében. Az első húsz évben mindig brit egyetemek adtak otthont a találkozónak, ám mivel ez idő alatt egyre töb-

ben csatlakoztak a szervezethez szerte a világból, ennek nyomán 1992-ben sor került az Anglián kívül megrendezett első CAA-konferenciára a dániai University of Aarhus szervezésében, majd 2006-ban egy tengerentúlon rendezett konferenciával (Fargo, USA) Európát is elhagyta a sorozat.

Mindenki, aki egy-egy ilyen konferencián részt vesz, abban az évben automatikusan tagjává válik a nemzetközi társaságnak, de ezen kívül 1995 óta léteznek nemzeti CAA-társaságok is, amelyek az adott országban a régészeti informatika területén dolgozó szakembereket fogják össze. Ilyen nemzeti társaság immár több mint egy éve Magyarországon is működik, és alapszabálya szerint nyitva áll minden érdeklődő előtt. Mivel manapság már a muzeológia, a művészettörténet, a régészet és a műemlékvédelem területén is meghatározó az informatika szerepe, ezért kifejezetten hasznos lehet a kulturális örökséggel foglalkozó szakemberek számára, hogy rendszeresen tájékozódjanak a szakterületükön is gyorsan bővülő alkalmazásokról és módszerekről, amelyek esetleg eddig még csak nem is sejtett lehetőségeket nyitnak meg a kutatóintézetek, egyetemek, műemlékvédelmi hatóságok és a múzeumok számára.

Idén márciusban Southamptonban rendezték meg a jubileumi, 40. CAA-konferenciát, amelyen immár örvendetesen szép számban voltak magyar résztvevők is. Az alábbiakban ők mutatják be röviden a konferencián elhangzott előadásait.

A magyar prezentációk közül kettő a 3D-vel foglalkozó szekciókban kapott helyet (3D technologies for archaeological research: applications; illetve Connecting To Cultural Heritage: Using 3D Visualisation To Engage Public Audiences), és mindkettő a magyarországi régészeti és muzeológiai kutatásban használt 3D szkennelés egy-egy projektjét mutatta be. A két bemutató jól reprezentálja a 3D digitalizálás két alapvető felhasználási lehetőségét: egyrészt a tudományos kutatásokban, másrészt a múzeumi vizualizációs programokban. Egy magyar előadás a térbeli elemzések témakörében meghirdetett Változások mérése és elemzése szekciójában mutatkozott be, amelynek célja a térbeli változások vizsgálati módszereinek és elemzési technikáinak bemutatása volt. ➔